

ЛИСТИ ТА ЛИСТІВКИ Д.Д. ШОСТАКОВИЧА ДО Ю.С. МЕЙТУСА

У публікації подано характеристику листів та листівок Д. Шостаковича до Ю. Мейтуса, виконану на рівні структурного аналізу документної інформації.

Дослідження архівних документів, у т. ч. тих, що репрезентують відносини видатних особистостей, є не тільки цікавими, але й досить актуальними, оскільки додають важливі аспекти до творчого й особистого життя. Такими є архівні документи творчої спадщини видатного українського радянського композитора, уродженця м. Єлисаветграда (нині Кіровограда), Юлія Сергійовича Мейтуса (1903–1997). Він листувався з багатьма творчими особистостями: композиторами, виконавцями, режисерами, поетами, зокрема, зі всесвітньо відомим композитором Дмитром Дмитровичем Шостаковичем (1906–1975). В архівній спадщині Ю.С. Мейтуса зберігаються листи та листівки (наприклад, [1–3]) та деякі інші документи.

Мета статті полягає в описові 13 листів та листівок та поданні їх повних текстів, а також маємо на меті провести структурний аналіз зазначених текстів та проілюструвати дружні зв'язки двох митців. Копії листів подаються поряд з оригіналами для збереження хронології. Описання наводяться українською, порядок подання дати документа, прийнятий у закладі, нами зберігається. Тексти листів та листівок наводяться мовою, якою написані, – російською. Майже всі документи раніше не були введені у науковий обіг. В попередніх публікаціях із цієї спадщини нами були опрацьовані за допомогою структурного аналізу офіційні вітальні [4] та особисті листи [5].

Описання та структурний аналіз документної інформації деяких листів та листівок.

Більша частина листів і листівок – вітальні і досить лаконічні. Тексти адрес наводяться лише у першому листі для прикладу. Повний структурний аналіз проведено лише для першого листа, у наступних наводяться ті структурні елементи, яких не було в попередніх. Виділені нами структурні елементи, які позначають окремі інформаційні блоки (текстові фрагменти у вигляді цитат), виділені жирним шрифтом, цитати взяті у лапки. Одна й та сама цитата може мати два і більше структурних елементи, вони подаються з великої літери зі сполучником «та».

Документ № 1. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С. з привітанням з Новим роком, 1 січня 1958 р., 9,5 x 14 см // Центральний державний архів-музей літератури і мистецтв (далі – ЦДАМЛІМ). – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 1.[1].

Лист написаний фіолетовими чорнилами на поштової картці.

Текст адресної частини: [дані на штемпелі:] «Москва 3 1 [січня] [19]58 [року] Киев 5 1 [січня] [19]58 [року]

[адреса] Киев, Владимирская улица, дом 14, кв. 8. Юлию Сергеевичу Мейтусу. Москва Г-151. Кутузовский проспект, дом 37/45 кв. 87 Дмитрий Шостакович».

Текст листа: «1 I [січня] 1958. Москва. Дорогой Юлий Сергеевич! С Новым годом Вас. Желаю Вам и всем Вашим быть всегда здоровыми и счастливыми. Крепко жму руку. Д[митрий] Шостакович».

Структурний аналіз документної інформації

Дата листа: «1 I 1958»

Місце написання: «Москва»

Оцінка відносин до адресата: «Дорогой», «Крепко жму руку»

Адресат: «Юлий Сергеевич!»

Привітання: «С Новым годом Вас».

Побажання: «Желаю Вам и всем Вашим быть всегда здоровыми и счастливыми».

Автор-адресант: «Дмитрий Шостакович»

Персона та Рід діяльності: Шостакович Дмитро Дмитрович, композитор

Персона та Рід діяльності: Мейтус Юлій Сергійович, композитор

Рівень відносин між персонами: дружній.

Документ № 2. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С. з привітанням з Новим роком, 2 січня 1959 р., 9,5 x 14 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 2. [1].

Текст написано синіми чорнилами, з лівого боку перші літери – чорні.

Текст листа: «2 I 1959 года. Москва. Дорогой Юлий Сергеевич! Горячо поздравляю Вас с Новым годом. Желаю Вам здоровья, больших творческих успехов. Крепко жму руку. Д[митрий] Шостакович. Мой новый адрес: Москва Г 151 Кутузовский проспект, дом 27, кв. 87»

Структурний аналіз документної інформації

Адреса автора листа: «Мой новый адрес: Москва Г 151 Кутузовский проспект, дом 27, кв. 87»

Документ № 3. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С., 23 лютого 1959 р., 21,5 x 15,7 см; конверт: 10,5 x 14,9 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 3–4. [1].

Лист містить подяку за надіслані романси Ю. С. Мейтуса. Текст написаний фіолетовими чорнилами на білому аркуші паперу, краї паперу пожовкли. Конверт відрізаний з правого боку.

Текст листа: «23 II 1959. Москва. Дорогой Юлий Сергеевич! Спасибо Вам огромное за Ваш драгоценный подарок. С большим интересом буду смотреть Ваши романсы. Крепко жму руку. Желаю здоровья, счастья, больших творческих успехов. Д[митрий] Шостакович».

Структурний аналіз документної інформації

Подяка: «Спасибо Вам огромное за Ваш драгоценный подарок».

Намір: «С большим интересом буду смотреть Ваши романы».

Оцінка відношення до адресата: «Ваш...»

Документ № 4. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С. з привітанням з Новим роком, 5 січня 1960 р., 9,5 x 14 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 5. [1].

Текст написаний фіолетовими чорнилами на поштовій картці.

Текст листа: «5 I 1960. Москва. Дорогой Юлий Сергеевич! Горячо поздравляю Вас и всю Вашу семью с Новым годом. Желаю Вам здоровья, счастья, больших творческих успехов. Ваш Д[митрий] Шостакович».

Структурний аналіз документної інформації

Оцінка відношення між персонами: «Горячо поздравляю...»

Документ № 5. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С. з привітанням з Новим роком, 2 січня 1962 р., 10 x 14,3 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 6. [1].

Текст написаний фіолетовими чорнилами на поштовій картці.

Текст листа: «2. I. 1962. Москва. Дорогой Юлий Сергеевич! Горячо поздравляю Вас с Новым годом. Желаю Вам здоровья, счастья, больших творческих успехов. Ваш Д[митрий] Шостакович».

Документ № 6. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С. з привітанням з Новим роком, 3 січня 1963 р., 10 x 14,3 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 7. [1].

Підпис зроблено кульковою ручкою з пастою синьо-блакитного кольору. у правому верхньому куті штампель «письма и телеграммы в Москву адресуйте с указанием адреса и номера отделения связи».

Текст листа: «Дорогой Юлий Сергеевич! Горячо поздравляю Вас с Новым годом и шлю Вам самые наилучшие пожелания. Ваш Д[митрий] Шостакович» [підпис]

Документ № 7. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С. з привітанням з Новим роком, 4 січня 1965 р., 10 x 14 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 8. [1].

Текст написано від руки кульковою ручкою з пастою синьо-блакитного кольору на поштовій картці.

Текст листа: «4. I. 1965. года Москва. Дорогой Юлий Сергеевич! Прошу Вас и Вашу семью принять мои, хоть и запоздалые, но самые горячие поздравления с Новым годом. Ваш Д[митрий] Шостакович».

Структурний аналіз документної інформації

Прохання та Привітання: «Прошу Вас і Вашу семью прийняти мої, хоч і запоздалі, але найкращі привітання з Новим роком».

Документ № 8. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С., 4 січня 1967 р.: копія, 29,3 x 20,5 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 9–10. [1].

Текст документа містить подяку та привітання. Написаний на поживклому папері. На 10-му аркуші штампель: «фонд 362 118 10312». Отже, даний документ є копією автографа, який зберігається у Державному центральному музеєві музичної культури ім. М.І. Глінки, м. Москва (далі – ДЦММКГ) [3].

Текст листа: «4 января 1967 года. Жуковка. Дорогие Александра Ивановна и Юлий Сергеевич! Примите мою горячую благодарность за Ваш Новогодний привет. Со своей стороны горячо поздравляю Вас и шлю Вам самые лучшие пожелания. Ваш Д[митрий] Шостакович».

Структурний аналіз документної інформації

Адресат: «Александра Ивановна»

Персона та Рід діяльності: Васильєва Олександра Іванівна [дружина Мейтуса Ю.С.], оперний лібретист

Оцінка відношення до адресатів: «Дорогие...»

Прохання: «Примите мою горячую благодарность за Ваш Новогодний привет».

Побажання: «...шлю Вам самые лучшие пожелания».

Документ № 9. Шостакович Д. Д. Листівка вітальна до Мейтуса Ю.С. з Новим роком, [січень] 1968 р., 9,5 x 14 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 11. [1].

На листівці зображені Дід Мороз і коні на чорному фоні. Текст написано кульковою ручкою з пастою зеленого кольору [колір змінився?].

Текст листівки: «Дорогой Юлий Сергеевич! Горячо поздравляю Вас и Вашу семью с Новым 1968 годом. Крепко жму руку. Ваш Д[митрий] Шостакович».

Документ № 10. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С., 12 липня 1968 р., 21,5 x 30 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 12. [1].

Текст містить подяку за присвячення твору та оцінку твору.

Текст листа: «12 июля 1988. Жуковка. Дорогой Юлий Сергеевич! Спасибо Вам за Ваше посвящение. Для меня это – большая честь и большая радость. Сразу же, после получения нот, я проиграл и пропел Ваш цикл «Мать». Это прекрасное произведение и я горячо поздравляю Вас с ним. Желаю Вам доброго здоровья, дальнейших больших творческих достижений. Шлю сердечный привет Александре Ивановне. Крепко жму руку. Ваш Д[митрий] Шостакович»

Структурний аналіз документної інформації

Подяка: «Спасибо Вам за Ваше посвящение».

Оцінка дії адресата: «Для меня это – большая честь и большая радость».

Подія: «Сразу же, после получения нот, я проиграл и пропел Ваш цикл «Мать».

Твір та автори: Мать, Мейтус Юлій Сергійович (музика), Малишко Андрій Самійлович (слова)

Оцінка твору: «Это прекрасное произведение и я горячо поздравляю Вас с ним».

Привітання: «Шлю сердечный привет Александре Ивановне»

Документ № 11. Шостакович Д.Д. Лист до Мейтуса Ю.С., 28 січня 1972 р., // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 13. [1].

Текст документа містить подяку за надіслану раніше платівку.

Текст листа: «28. I. 1972. Москва. Дорогой Юлий Сергеевич! Простите меня за то, что я так долго не отвечал Вам. Я много болею и иногда мне бывает тяжело чем-либо заниматься. Сердечное Вам спасибо за пластинку, которая меня очень обрадовала. Партитуру 14-й симфонии я сейчас не могу послать, так как в продаже ее нет. Говорят, что скоро появится снова и тогда я Вам её непременно вышлю. Нет у меня так же моих хороших фотографий. В качестве аванса посылаю при сём прилагаемые. А когда у меня появятся хорошие непременно пошлю. Передайте пожалуйста сердечный привет Александре Ивановне. Крепко жму руку. Ваш Д[митрий] Шостакович».

Структурний аналіз документної інформації

Вибачення: «Простите меня за то, что я так долго не отвечал Вам»

Причина припинення листування та Подія: «Я много болею и иногда мне бывает тяжело чем-либо заниматься».

Подяка: «Сердечное Вам спасибо за пластинку...»,

Оцінка події: «...которая меня очень обрадовала».

Пояснення причини не виконання прохання адресата: «Партитуру 14-й симфонии я сейчас не могу послать, так как в продаже ее нет».

Можливість виконання прохання адресата у майбутньому: «Говорят, что скоро появится снова и тогда я Вам её непременно вышлю»

Пояснення виконання прохання адресата: «Нет у меня так же моих хороших фотографий. В качестве аванса посылаю при сём прилагаемые».

Можливість виконання прохання адресата у майбутньому: «А когда у меня появятся хорошие, непременно пошлю».

Прохання та Привітання: Передайте, пожалуйста ста, сердечный привет Александре Ивановне».

Документ № 12. Шостакович Д.Д. Листівка до Мейтуса Ю.С. з привітанням з першим травня, 24 квітня 1972 р., 14,2 x 10 см // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – Арк. 14–15. [1].

Текст листа: «24. IV. 1972. [місце?] Дорогие Александра Ивановна и Юлий Сергеевич! Горячо поздравляю Вас с праздником 1 Мая. Желаю Вам быть всегда здоровым и счастливыми. Ваш Д[митрий] Шостакович».

Структурний аналіз документної інформації

Привітання: «Горячо поздравляю Вас с праздником 1 Мая».

Побажання: «Желаю Вам быть всегда здоровым и счастливыми»

Документ № 13. Шостакович Д.Д. Лист до Ю.С. Мейтуса, 2 листопада 1969, м. Москва, 29,9 x 21 см // Кіровоградський народний меморіальний музей ім. Ю.С. Мейтуса (Далі – КНМММ). – Док. № 185. – 1 арк., 1 к. [2].

Конверт сіро-блакитного кольору. Конверт підписаний та лист написаний шариковою ручкою з пастою чорного кольору. Папір листа – жовтувато-білого кольору, прим'ятий, не пошкоджений, у задовільному стані.

Текст листа: «Дорогие Александра Ивановна и Юлий Сергеевич! Горячо поздравляю Вас с 52-летием Великого Октября. Шлю Вам мои самые лучшие пожелания. Ваш Д[митрий] Шостакович 2. XI. 1969. Москва»

Отже, такі структурні елементи як «Дорогой», «Дорогие», «Крепко жму руку», «Ваш [Д.Шостакович]», «Горячо поздравляю» свідчать про дружні відносини між Д.Д. Шостаковичем і Ю.С. Мейтусом, а згодом – також і з дружиною й творчим колегою останнього – О. І. Васильєвою. Один з листів містить дані про присвяту твору Ю.С. Мейтуса Д.Д. Шостаковичу, одному з найвидатніших композиторів світової музичної культури, котрий не тільки висловлює подяку, але й дає високу оцінку твору. Проведений структурний аналіз свідчить, що у вітальних листах та листівках повторюються такі структурні елементи: Звернення до адресата, Підпис автора, Привітання, Побажання, Оцінка ставлення.

У наступних розвідках – листування, основний зміст якого – спільна творчість митців, композитора Ю.С. Мейтуса та поетів – авторів пісенних текстів.

Література

1. *Шостакович Д.Д.* Листи до Мейтуса Ю.С., 1 січня 1958 р. – 24 квітня 1972 р., 9,5 x 14 см. // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 2. – Од. зб. 676. – 15 арк. – 12 док.
2. *Шостакович Д.Д.* Лист до Ю.С. Мейтуса, 2 листопада 1969, м. Москва, 29,9 x 21 см. // КНМММ. – Док. № 185. – 1 арк., 1 к.
3. *Шостакович Д.Д.* Лист до Ю.С. Мейтуса, січень, 4, 1967 р. // ДЦММКГ. – Ф. 362. – Док. № 118. – 2 арк., 1 к.
4. *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Структурний аналіз інформаційної складової офіційних листів / Л.Г. Тупчієнко-Кадирова // Рукописна та книжкова спадщина України: археограф. дослідження унікальних арх. та бібл. фондів. – К., 2010. – Вип. 14. – С. 358–376.
5. *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Структурний аналіз інформаційної складової особистих листів / Л.Г. Тупчієнко-Кадирова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2011. – Вип. 30. – У друці.